

Autor: Siryako Akda

U nás ve „Fliplandu“ nedávno proběhly volby a novým prezidentem země se stal chlapík jménem Rodrigo „The Punisher“ (Trestatel) Duterte, politický outsider, jemuž ke slávě pomohlo z části všeobecné znechucení se zavedenou politickou garniturou (což na Filipínách znamená oligarchické struktury) a z části jeho přímočaré charisma „alfa samce.“

Duterte původně vůbec kandidovat nechtěl a kampaň začal teprve na naléhání svých četných stoupenců. Jeho obliba tak je výsledkem spíše tzv. *push* faktorů (do úřadu ho natlačili), než obvyklých *pull* (tj. snaha přilákat maximum politického kapitálu z co nejvíce možných směrů). Podobně jako Trump představuje Duterte relativně nový vývoj ve filipínské politice, protože vyvrátil čtené teze vládnoucí politické třídy a poukázal na slabost politického establishmentu.

Rodrigo Duterte: „Dnešní mladí muži jsou natolik zaměstnaní smskováním, Facebookem a dalšími sociálními médii, že se ani nenaučí zacházet s puškou, jako jsme se to uměli my.“

Když už mluvíme o Trumpovi, jistě stojí za zmínku, že kromě své vlastní slávy (či neblahé proslulosti) je Duterte známý také „Trump Východu“ – především díky nespočtu politicky nekorektních poznámek, které v průběhu své politické kariéry pronesl. Mimo jiné označil papeže za *z kurvysyna*, vtipkoval o znásilněné australské misionářce a posmíval se establishmentovým politikům. Dutertemu také po vzoru Zlatovlasého nechybí zástupy odpůrců, z nichž jsou mnozí pevně přesvědčeni, že se mu během jednoho volebního období podaří zemi zničit.

Tuto esej ale nepíši proto, abych mluvil o Duterte. Chci se podívat na archetyp, který on i další „velké neznámé“ zastupují. Trump, Putin, Duterte a dokonce i Asad představují – nebo přinejmenším jde o jeden z možných výkladů – návrat k historickému normálu vůdcovství a vlády, který klade důraz na sílu, násilí a především zájmy vlastního kmene.

V ostrém kontrastu s byrokratickou a manažerskou povahou moderních vlád definovalo v předmoderním světě vůdcovství násilí. Vůdci se nejčastěji stávali válečníci, aby zajistili svým lidem přežití ve světě, kde byl a z velké části zůstává život *osamělý, chudý, nepěkný, krutý a krátký*. Opírali se při tom o organické kmenové hierarchie, které jsou v zásadě rozšířenou verzí klanové struktury daného lidu.

Abychom zvýraznili odlišnost moderních a předmoderních požadavků na vůdce, řekněme, že ocitnete uprostřed potyčky nebo v život ohrožující situaci. Koho byste měli raději v čele svého kmene? Putina a Trumpa – nebo Sanderse, Obamu či Jebu Bushe?

Oddělení civilní a vojenské vlády je z velké části moderní fikcí. Každý národ i říše povstává z existenčního boje a zaniká tehdy, když v tomto boji lidé a vůdci nechtějí nebo nedokáží pokračovat. Říkejte si o silové politice, co chcete, ale diktátoři se na scéně zas a znovu neobjevují náhodou. Přes všechny své nedostatky (a jistě jich není málo) budou silné a charismatické osobnosti vždy přitahovat moc, protože zapadají do odvěkého vzorce hierarchie mezi lidmi, v jehož rámci lidé instinktivně touží dosadit na její vrchol nejsilnější a nejvěrnější osobnosti, které dokáží zajistit vnější hranice a ochránit potomstvo před vnějšími hrozbami.

Národ čelící bezprostřednímu nebezpečí nezajímá daňová politika ani reforma sociálního systému, ale holé přežití – a takovýto stav je po většinu lidských dějin spíše pravidlem než výjimkou. Vůdci byli vybíráni na základě své schopnosti zajistit přežití kmene. Teprve moderní svět, který dodává lidem falešný pocit bezpečí, nahradil tuto tradiční maximu přežití a zájmů kmene ideologií „vždyť-je-přece-rok-xy“!

Boj o přežití však ve skutečnosti nikdy neskončil, po 2. světové válce se však prudce snížila cena přežití, zejména v těch nejvyspělejších zemích. Hodně lidí se domnívá, že tento trend bude pokračovat, dokud nakonec nedospějeme do všeobecné utopie Lennonova *Imagine*.

Vlevo: co voliči chtějí podle establishmentu Vpravo: co skutečně chtějí

Návrat *představitelů silové politiky* – a ještě více lidové volání po nich – naznačuje, že nízké náklady na přežití kmene už dost možná nejsou tak laciné jako kdysi. Předáci jako Trump či Duterte napadají manažerský model *inkluzivní vlády*, když posunují obecný narativ – nebo přinejmenším jeho fragmenty – ze středu a do relativně okrajovějších oblastí, kde přežívají kmenové instinkty.

Politiku stejně jako trhy ovládají trendy. Tento poznatek je obsažen v tradičním konzervativním světonázoru, který připouští nevyhnutelnost změny (zpravidla považované za ničivou a rozkladnou), a proto volá po *zachování* (konzervaci). Zcela odlišně přistupují ke světu stoupenci liberálně-progresivního smýšlení, kteří předpokládají, že historické podmínky umožňující – jakkoliv definovaný – *pokrok*, budou pokračovat *ad infinitum*, dokud nedosáhneme nejasně vymezené progresivní singularity.

Takoví lidé si totiž nedokáží představit ztrátu všeho, na čem jim záleží, jelikož mají zažité *nabývání*, nikoliv *ztrátu* – a sociální, politické, technologické a ekonomické síly, které nabývání umožnily, se přece nikdy nemohou změnit nebo zmizet. To je však z velké části přelud založený na pokračování stávajících trendů, konkrétně levného přežití. Jakmile (nikoliv když) dojde ke zvratu těchto trendů, celý systém podporující jejich světonázor se nejspíš také zhroutí – a s ním i vůdci, kteří tyto hodnoty ztělesňují.

Nástup „silných lídrů“ proto považujeme za jeden z projevů vzestupu těchto nových trendů, jelikož autoritativní osobnosti z části tlačí k moci nově vznikající sociopolitické síly a z části pak fungují jako do jisté míry figurky a emocionální pohon právě oněch sil, které je vynesly k moci.

V tomto ohledu jsou vůdci plody společnosti a dějinných sil. Vyploouvají na povrch, jelikož vyplňují mezery, po jejichž vyplnění jejich společnosti zoufale prahnou. Duterte ztělesňuje populistickou reakci proti filipínské oligarchii, zdaleka však není jediný. Současný svět i dějiny nabízejí přehršel příkladů:

Čingischán nastupující mongolské moci
Caesar postrepublikánského Říma
Napoleon Francouzské revoluce
Oda Nobunaga Období Sengoku
Putin postkomunistického nacionalistického Ruska
Obama multikulturní Ameriky
Trump bělošské identitární Ameriky

A tak dále.

Tito vůdci jsou bez ohledu na své skutečné schopnosti nebo prozíravost totemy, a přestože člověk dokáže o společnosti leccos poznat z totemů, kterým se klaní, jejich důležitost spočívá v něčem jiném: jsou vyjádřením dějinných sil, které v sobě nesou potenciál smést z cesty minulost nebo falešnou budoucnost.

Úvaha Siryaka Akdy *Electing The Strong Horse* vyšla na blogu Alternative Right 23. května 2016.